Cursus Megillot

(7) Jônah (II)

Driebergen, 8 maart 2016

Willem J. Ouweneel

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jônah (Jona) (II)

Jona 1–4

Na de inleiding nu een vers-voor-vers commentaar

Onderverdeeld:

I. Jona 1–2 (1e les)

II. Jona 3–4 (2e les)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jônah & Jôm Kippoer

N.B. boek Jona géén *megillah*, maar één van de 12 ‘kleine profeten’! Toch hier behandeld, want gelezen op Jôm Kippoer (‘Grote Verzoendag’, middagdienst)

Hoofdles: leren om de heidenen (met name Israëls vijanden!) niet Gods genade te misgunnen (vgl. Hd 13:45; 17:5 <> Rm 11:11) <> zélf uit genade leren leven

Verbinding met Jôm Kippoer: bekering & vergeving centraal (zowel bij Jona als bij de Ninevieten)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Profetisch karakter van Jona

Waarom is Jona een ‘profetisch’ boek? (de enige profetie die erin voorkomt [3:4], komt niet eens uit…)

Kan alleen *typologisch* verstaan worden:

(a) Israël ondergegaan t.m.v. de volken én Israël als getuige tegenover de volken (vgl. Rm 2:17-24)

(b) Het ware ‘zelf’ van Israël: Jona is ook type van de Messias! (N.B. niet door de rabbi’s verstaan, pas in N.T. zichtbaar geworden)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona type van Jesjoea

(a) Mt 12:39-41 ‘teken van Jona’ (vgl. 16:4) = Zoon des Mensen drie dagen & drie nachten in de aarde (de ‘opstanding’ van Jona > de opstanding van Israël (Dn 12:2; Rm 11:15]) > de opstanding van de Messias

(b) Lk 11:29v ‘teken van Jona’ = getuigenis aan de Ninevieten: Jesjoea’s boodschap voor [Israël &] de wereld [vgl. Job, lijdende Knecht des Heren (Js42-53), Kl 3, Ps 69+102 enz.]

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Indeling boek Jona

Jn 1: Jona misgunt de heidenen het heil & gaat op de vlucht (sleutel: Jn 4:2! ‘ik wist wel dat U…’)

Jn 2: Jona in de draak: moet zélf het heil leren kennen (sleutel: vs9 ‘het heil is van de Here’)

Jn 3: Jona voert alsnog opdracht uit, mét het ‘gevreesde’ gevolg: Ninevé bekeert zich (sleutel: vs9 Gods ‘berouw’)

Jn 4: Jona leert zijn les: Gods is lankmoedig jegens álle mensen (sleutel: vs11 de kinderen)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona 1:1-3

Vs1 begint met ‘En’! (Hebr. *ve-*, zo veel O.T. boeken, bijv. Ex t/m Nm, Ruth, Esther)

Jona: zoon van Amittai, uit Gath-hefer (2Kn 14:25)

Vs2 Ninevé: hoofdstad Assyrische rijk (bij tegenw. Mosul)

‘Predik’, nl. 3:4, ‘boosheid’: vgl. 3:8

Vs3 vluchten, nl. vanwege 4:2! (misgunde Gods genade aan de Ninevieten) (als het alleen een oordeelsaanzegging was geweest, had Jona die ook in Israël kunnen doen!)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona 1:3

Waarom genade misgunnen? Rabbi's: Jona voorzag dat Assur de gesel over het noordelijk rijk zou worden; en dat, waar Assur zich bekeerde, de schuld van Israël, dat zich *niet* bekeerde, alleen maar groter werd

Tarsis: ws. Tartessus in ZW-Spanje (oude Semitische kolonie met Fenicische handelsbetrekkingen): dus zo ver mogelijk! > *weg van het aangezicht des Heren* (2x! plus vs10; vgl. Gn 3:13), d.i.: de dienstknecht onttrekt zich aan de dienst van God (Ibn Ezra)!

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona 1:3-5

4x letterlijk ‘afdalen’ (Hebr. *j-r-d*):

- vs3a ‘daalde af’ naar Jafo
- vs3b ‘daalde af’ in het schip
- vs5 ‘daalde af’ in het ruim van het schip
- 2:6 ‘daalde af’ in het diepst van de zee (vgl. 1:15,17)

Geestelijke neergang

Keerpunt: 2:6b ‘U trok mijn leven op uit de groeve’

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona 1:4

Gods voorzienige leiding:

- Vs4 ‘wierp’ de stormwind
- vs17 ‘beschikte’ de vis
- 2:10 ‘sprak tot de vis’
- 4:6 ‘beschikte’ de wonderboom
- 4:7 ‘beschikte’ de worm
- 4:8 ‘beschikte’ de gloeiende oostenwind

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona 1:4-6

Vs4 lett. ‘het schip dacht dat het stukgeslagen zou worden’
Vs5 schepelingen uit allerlei volken: ‘ieder zijn eigen god’

Vs6 N.B. de heiden roept de joodse profeet op te bidden tot ‘zijn’ god (dééd Jona dat trouwens!?)

Vs6b óf ‘die god’ (SV, NBG), óf *God*! (besef van de ene ware God der goden? vgl. Manitoe, Hindoes)

Israël: in plaats van zegen voor anderen te zijn slepen zij volken mee in de oordelen die op hén komen

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona 1:7-10

Vs7 besef van diepere oorzaken van de storm! (één midrasj zegt: alleen dit schip door de storm getroffen, andere schepen voeren normaal!)

God bestuurt het lot! Sp 16:33! vgl. Jz 7:14-18 (Achan); 1Sm 10:20v (Saul); Hd 1:26 (Matthias)

Vs8 vragen om een achtergrondverhaal en een bekentenis (vgl. Jz 7:19) > vs9v Jona's respons (noemt de zee om te verklaren dat de storm van God kwam!)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona 1:10-16

Vs10 ontzetting bij de schepelingen > vs11 vragen Jona zelf om de oplossing! > vs12 ‘werp mij in de zee’

Vs13 aarzeling om Jona te offeren; ‘aan land brengen’: misschien Israël, zodat Jona alsnog naar Ninevé kon?

Vs14 baden nu tot de God van Israël, de Zender van de storm: ‘Veroordeel ons niet als wij deze man offeren…’

Vs15 vgl. Mt 8:23-27 (contrast) > ontzag bij schepelingen (offer!): leren de naam van de ware God kennen: JHWH

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona & het ‘zeemonster’

Vs17 Septuaginta: *kètos* = zeemonster! vgl. Mt 12:40
Israël als balling opgeslokt door de ‘volkerenzee’:

(a) Egypte: in greep van ‘Rahab’, de zeedraak (*tannin*, satanische macht áchter Farao) (Js 51:9; vgl. Ex 12:12)

(b) Babel: Israël verslonden als een ‘draak’ (*tannin*) (Jr 51:34,44 koning Nebukadnezar < > god Bel)

(c)Romeinen: Satan = ‘draak’ over Romeinse wereld: Israël verlost (Op 7), Satan verslagen (Op 20)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Hoofdles van Jona

De genade van God zegeviert over de gerechtigheid (het rechtvaardige oordeel):

- t.a.v. Jona zelf na 1e én 2e falen
- t.a.v. de Ninevieten

Zo ook t.a.v. Israël: 3x ballingschap > uitredding (dankzij Jôm Kippoer! > zondoffer) > Jesjoea (zelf 3 dagen & nachten in de klauwen van de draak)

Derde dag: Gn 1+22; Hs 6:1-3

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

De ‘dankzeggingspsalm’ (Jn 2:1-4a)

Ibn Ezra: Jn 2 = geen hulpgeroep maar lofprijzing; verleden tijd = profetische v.v.t. (vgl. 1Kn 22:17; Jd :14)

N.B. Nu pas gebed, niet in 1:3-6!

Taal van de psalmen (maar nergens letterlijk geciteerd)

Bijv. **vs2:** Ps 18:7v; 30:4; 107; 116:3v; 120:1; 130 (N.B. *Sjeol* = graf, dodenrijk)

Vs3: Ps 24:2; 28:7; 42:2 (*Gij*, niet de zeelui)

Vs4a: alleen letterlijk waar van Jesjoea!

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

De ‘dankzeggingspsalm’ (Jn 2:4-10)

V**s4:** Ps 31:23; positief: ik zal uw heilige tempel weer terugzien (vertrouwen op Gods heil > vs9) vgl. 2Kr 6:38v (Salomo’s gebed: zonde > belijdenis > terugkeer)

Vs5: Ps 42:8; 43:2; 44:10; 60:3,12; 69:2v

Vs6: Ps 16:10; 30:4 weer geloofsvertrouwen!

Vs7: Ps 5:8; 18:7; 142:4

Vs8: Ps 31:7 > **vs9:** Ps 3:9; 66:13v

Vs10 God *sprak* tot de draak! > gehoorzaam (Ps 104)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

De ‘dankzeggingspsalm’ (terugblik)

Stappen:

(a) Onze zondenbelijdenis & *geloof*

(b) Gods redding [Jôm Kippoer: op grond v/h zondoffer]

(c) *Lofoffer* (vs9) (een vorm van het vredeoffer; Lv 3+7)

I.t.t. de afgodendienaars [zeelui! maar zie 1:16 hun dienst jegens God] < > Israël (kennis van JHWH)

Zo ook Hb 5:7 Jesjoea! (vgl. Js 53; Zc 12:10)

Einde 1e les

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona 3:1-3

Les van het heil geleerd (Rm 5v), maar nog weinig praktisch (Rm 7v): ‘vlees achtergelaten in Jesjoea’s dood’

Vs1 geen verwijten, alleen herhaling van de opdracht

Vs2 dit keer gehoorzaamheid

Vs3 ‘Gode een grote stad’ (niet alleen voor mensen)

3 dagreizen (diameter [vs4a]): het stadsgebied omsloot de andere 3 steden van Gn 10:11v (vs12: 4 steden samen ‘de grote stad’: ook Rehoboth-Ir, Kalach, Resen)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona 3:4-5

Vs4 dappere Jona! midden in een vijandige stad zo'n boodschap durven prediken!!

'Omgekeerd': zie Sodom (Gn 19:25)

Vs5 enerzijds geloof in God (zoals gepredikt door deze joodse profeet [maar hier niet JHWH als in 1:16]), anderzijds verootmoediging over de zonden

Horen bij elkaar! (vgl. vandaag: geloof zonder verootmoediging & omgekeerd)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona 3:5-9

Vs5-9 gevolg: vasten, zak & as, boetedoening, door de koning van Ninevé geleid

Zelfs incl. dieren [sommige rabbijnen: voedsel onthouden aan (last)dieren verhoogt de smart van de eigenaars]

[enorme respons > contrast met de vijandigheid van Israël jegens de eigen profeten!]

Vs9 zelfs de koning weet van de mogelijkheid van Gods 'berouw'! > vs10 op grond van hun *werken* (dus echt)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona 3:10

Vs10 God heeft ‘berouw’ over wat Hij gezegd had te doen

[niet *menselijk* berouw: Nm 23:19; 1 Sm 15:29]; zo ook:

- Ex 32:12-14 over Israëls zondenood (Dt 32:36; Ps 106:45; Jr 18:8 < > 10; 26:3; 42:10; Jl 2:13v; Am 7:3,6)
- 2Sm 24:16 over Davids zondenood

Vgl. berouw over wat God gedaan heeft (óók om zonden):

- Gn 6:6v over de schepping (Gods *hart*)
- 1Sm 15:11,35 over aanstelling Saul

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona 4:1v

Vs1 Jona mokt: gezichtsverlies; Israëls ergste vijand gespaard gebleven (‘ik/mij’: vgl. oudste zoon in Lk 15:29)

Vs2a Jona motiveert zijn destijdse vlucht

Vs2b Ex 34:6 (hier maar liefst 13 attributen!); Ne 9:17; Ps 86:15; 103:8; 145:8; Jl 2:13:

- genadig, barmhartig, rijk aan verbondstrouw
- ‘berouw hebbend over aangekondigd onheil’ (vgl. menselijk ‘berouw over kwaad’!)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona 4:3-5

Vs3 ‘laat me sterven…’; zo ook Mozes: Nm 11:15; Elia: 1Kn 19:4; contrast: Simeon: Lk 2:29

Vs4+9 2x ‘ben je terecht boos?’ (liefelijk verwijt)

Vs5-11 onderwijs door een praktische levensles

Vs5 Jona wil zien wat er met de stad gebeurt (toch nog hoop op oordeel? of Ibn Ezra: ‘*was* gegaan’?)

Oostzijde: want hij was de stad van west naar oost doorgetrokken; Jona bouwt er een ‘loofhut’

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona 4:6-8

Vs6a ‘wonderboom’: *Ricinus communis*; levert ‘wonder-olie’ (heeft niets met Gods ‘wonderen’ te maken), bekend huis-tuin-en-keukenmiddel

Gaf betere bescherming dan Jona’s loofhut; doel: Jona’s verdriet te temperen, maar ook hem een lesje te leren

Vs6b Jona’s grote vreugde (over eigen comfort) enorm contrast met vs1 (over de ondergang van een ander)

Hier de mens in al zijn kleinheid, ook al is hij dienstknecht van God… (zo velen in de Bijbel, van Abram tot Petrus)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona 4:6-8

Na een ‘succesvolle’ bediening is de dienstknecht altijd bijzonder kwetsbaar:

- Abraham: vrees (Gn 14 > 15)
- Simson: dodelijke dorst (Ri 15)
- Elia: doodsverlangen (1Kn 19)
- Jona: gemakzucht (vs5)

Vgl. Paulus in 2Ko 12:1–8

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona 4:6-9

Vs6-8 God ‘beschikte’ een wonderboom, een worm & een gloeiende oostenwind (vgl. Ps 104)

(persoonlijke training van Jona: d.i. de heel *praktische* toepassing van het boek, naast alle typologie)

Vs8b herhaling: Jona wéér boos, wil wéér sterven!

Eerst boos omdat de stad *niet* vernietigd was, nu omdat de boom *wel* vernietigd was

Vs9 vindt nu dat hij terecht boos is (vgl. vs4)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona 4:10v

Vs10v Hebreeuwse nadruk op ‘Jij’ resp. ‘Ik’

Punt van vergelijking: *Jij* hebt niets voor de boom gedaan, maar zowel de boom als de stad zijn *míjn* werk (Ik ben bij Ninevé betrokken & bekommer me om haar lot)

Lett.: ‘[de boom] was de zoon van de nacht en verging [als] de zoon van de nacht’

Vs11 120.000 kinderen nog niet tot de jaren des onderscheids gekomen > schuldeloos

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona 4:11

N.B. Kinderen *zondig* geboren, maar niet *schuldig* geboren > worden pas schuldig als zij (a) verantwoordelijkheid kunnen dragen & (b) Gods geboden bewust overtreden

Boek eindigt zónder antwoord van Jona: Gods vraag blijft staan, ook voor ons: 'Zou Ik Mij niet bekommeren om deze wereld, die Ikzelf gemaakt heb?'

(niet zelfzucht [Jona], maar zorg jegens de ander)

(Jona was een herstelde gelovige, maar bleef een zondig mens)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Jona 4:11

Goeden (hier: kindertjes) met de kwaden omkomen: vgl. Gn 18: Abrahams pleidooi voor Sodom & Gomorra (recht-vaardigen met de onrechtvaardigen omkomen)

Toch gebeurt het wel: de Daniëls & Ezechiëls belandden óók in Babel (Gods oordeel over het zondige volk)

- Voor de goddelozen: tuchtiging
- Voor de rechtvaardigen: beproeving

Einde 2e les

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016